

Tuhopolttojen ennaltaehkäisyohjelma 2003-2008

Loppuraportti

Sisäinen turvallisuus

SISÄASIAINMINISTERIÖN JULKAISUJA 35/2008

SISÄASIAINMINISTERIÖ
Sisäinen turvallisuus

Tuhopolttojen ennaltaehkäisyohjelma 2003-2008

Loppuraportti

Helsinki 2009

Sisäasiainministeriö
Sisäasiainministeriön monistamo
Helsinki 2009

ISSN 1236-2840
ISBN 978-952-491-396-6 (nid.)
ISBN 978-952-491-397-3 (PDF)

Tekijät (toimielimestä, toimielimen nimi, puheenjohtaja, sihteeri) Tuhopolttojen ennaltaehkäisyn seurantaryhmä, puheenjohtaja Mikko Nygård, sihteeri Katja Ahola		Julkaisun laji Loppuraportti	
		Toimeksiantaja Sisäasiainministeriö, pelastusosasto	
		Toimielimen asettamispäivä 11.4.2006, SM010:00/2006	
Julkaisun nimi Tuhopolttojen ennaltaehkäisyohjelma 2003-2008, loppuraportti			
Julkaisun osat			
Tiivistelmä Vuonna 1999 asetettu tuhopolttojen torjunnan yhteistyöryhmä laati vuonna 2002 tuhopolttojen ennaltaehkäisyohjelman vuosille 2003-2008. Ohjelman taustalla oli havainto tuhopolttojen määrän lisääntymisestä 1970-luvun puolivälistä alkaen. Ohjelman tavoite oli tuhopolttojen määrän ja niistä aiheutuvien vahinkojen vähentäminen. Ennaltaehkäisyohjelman puitteissa on mm. teetetty kaksi akateemista tutkimusta tuhopoltoista Suomessa, kehitetty palontutkintaa, käynnistetty varhaisen puuttumisen menetelmiä ja laadittu julkaisuja sekä ohjeita tuhopolttojen ja tulipalojen ennaltaehkäisyä varten. Seurantaryhmän mukaan ohjelman toteuttamisen yhteydessä on viranomaisten ja muiden tahojen yhteistoiminta huomattavasti tiivistynyt ja tehostunut, vaikka tuhopolttojen määrää ei olekaan saatu laskemaan toivotulla tavalla. Tuhopolttoilmiön laajuus on tunnustettu ja pelastustoimen eri tahot saatu toimimaan yhdessä sen ratkaisemiseksi. Seurantaryhmä esittää toiminnan jatkoa silmälläpitäen seuraavat toimenpidesuosituksset: 1. Työryhmän tehtävän muuttaminen tahallisten ja epäselvien tulipalojen ennaltaehkäisyksi ja selvittämiseksi sekä toiminnan liittäminen palontutkintaan: käsitteenä tuhopoltto ei kuvaa ongelmakentän laajuutta riittävän hyvin. Toimintaan liitetään palontutkinta, ja sen päämääränä tulee olla tulipalojen ja onnettomuuksien ehkäisy pelastuslain linjausten mukaisesti. 2. Kansallisen keskuksen perustaminen tahallisten tulipalojen ennaltaehkäisyn ja palontutkinnan edistämiseksi: toiminnan tehostamiseksi perustetaan kansallinen keskus, jonka tehtävinä ovat mm. tiedon kerääminen ja analysointi tahallisia tulipaloja koskien, materiaalin tuottaminen, koulutuksen järjestäminen, paikallisen tason toiminnan tukeminen ja varhaisen puuttumisen menetelmien toimeenpanon jatkaminen. 3. Palontutkintaa ja palonsyöntutkintaa koskevien toimivaltasäännösten selkiyttäminen pelastuslain ja poliisilakien uudistuksen yhteydessä: lakiuudistusten yhteydessä työnjako pelastusviranomaisen ja poliisin välillä tulee tarkistaa siten, että tutkintaa tehdään kattavasti. Pelastuslaissa tulee määritellä tutkintakynnys, jonka ylityessä palontutkinta suoritetaan. 4. Pelastustoimen, poliisin ja muiden toimijoiden paikallisen yhteistyön tehostaminen: tahallisten tulipalojen ennaltaehkäisyn tehostamiseksi työryhmän tulee laatia parhaita käytänteitä paikallisen turvallisuussuunnittelun tueksi. 5. Tietojärjestelmien ja raportoinnin kehittäminen: poliisin ja pelastusviranomaisten tietojärjestelmien sisällön ja yhteensopivuuden parantaminen. 6. Tahallisten tulipalojen ennaltaehkäisyyn ja palontutkintaan kohdistuvan koulutuksen tarjontaan ja koulutusmateriaaliin vaikuttaminen. 7. Viestinnän lisääminen: työryhmä laatii viestintäsuunnitelman siitä, miten ja milloin tahallisten tulipalojen riskeistä ja niiden ennaltaehkäisystä kerrotaan julkisuuteen.			
Avainsanat (asiasanat) tulipalot, palontorjunta			
Muut tiedot Sähköisen julkaisun ISBN 978-952-491-397-3 (PDF), osoite www.intermin.fi/julkaisut			
Sarjan nimi ja numero Sisäasiainministeriön julkaisut 35/2008		ISSN 1236-2840	ISBN 978-952-491-396-6
Kokonaissivumäärä 20	Kieli suomi	Hinta	Luottamuksellisuus Julkinen
Jakaja Sisäasiainministeriö		Kustantaja/julkaisija Sisäasiainministeriö	

Författare (uppgifter om organet: organets namn, ordförande, sekreterare) Uppföljningsgruppen för att förebygga mordbränder, ordförande Mikko Nygård, sekreterare Katja Ahola	Typ av publikation Slutrapport		
	Uppdragsgivare Inrikesministeriet, räddningsavdelningen		
	Datum för tillsättandet av organet 11.4.2006, SM010:00/2006		
Publikation (även den finska titeln) Program för att förebygga mordbränder 2003–2008, slutrapport			
Publikationens delar			
Referat Inrikesministeriet tillsatte en arbetsgrupp för bekämpning av mordbränder 1999 och den sammanställde 2002 ett program för att förebygga mordbränder 2003–2008. Bakgrunden till programmet var att mordbränderna hade uppvisat en uppåtgående tendens ända sedan mitten av 1970-talet. Målet med programmet var att mordbränderna ska bli färre och skadorna till följd av dem minska. Inom ramen för programmet har bland annat två akademiska avhandlingar om mordbränder i Finland skrivits, brandundersökningarna förbättrats, metoder för tidig intervention startat, publikationer getts ut och anvisningar för att förebygga mordbränder och eldsvådor sammanställts. Uppföljningsgruppen framhåller att samarbetet mellan myndigheterna och andra aktörer har förbättrats och intensifierats avsevärt tack vare programmet. Med tanke på det fortsatta arbetet föreslår uppföljningsgruppen följande åtgärder: 1. Arbetsgruppens uppdrag ska ändras till att förebygga anlagda och oklara bränder och arbetet kopplas till brandundersökningar: begreppet mordbrand beskriver inte det samlade problemfältet tillräckligt bra. Arbetet bör förankras i brandundersökningarna och målet bör vara att förebygga eldsvådor och olyckor i överensstämmelse med riktlinjerna i räddningslagen. 2. Det bör inrättas ett nationellt centrum för att förebygga anlagda bränder och undersöka bränder: Det bör inrättas ett nationellt centrum för att förebygga anlagda bränder. Centret ska bl.a. samla in och analysera statistiskt material om anlagda bränder, ta fram material, ordna utbildning, stödja verksamheten på det lokala planet och fortsätta att tillämpa metoderna för tidig intervention. 3. Bestämmelserna om undersökning av bränder och brandorsaker bör förtydligas genom en revidering av räddningslagen och polislagarna: vid kommande lagreformer bör arbetsfördelningen mellan räddningsmyndigheterna och polisen ses över för att undersökningarna ska vara heltäckande. Räddningslagen bör ange en nivå för när en brandundersökning måste göras. 4. Räddningsväsendet, polisen och andra aktörer måste förbättra sitt samarbete på lokal nivå: arbetsgruppen kunde sammanställa exempel på bästa praxis för att förebygga anlagda bränder som stöd för lokala säkerhetsplaner. 5. Satsningar på informationssystem och rapportering: innehållet och kompabiliteten i polisens och räddningsmyndigheternas informationssystem måste förbättras. 6. Utbudet på utbildning om att förebygga anlagda bränder och brandundersökningar och satsningar på kursmaterialet. 7. Mer information: uppföljningsgruppen ska lägga upp en informationsplan för hur man ska informera allmänheten om riskerna med anlagda bränder och hur de kan förebyggas.			
Nyckelord bränder, eldsvådor, brandbekämpning			
Övriga uppgifter Elektronisk version, ISBN 978-952-491-397-3 (PDF), www.intermin.fi/publikationer			
Seriens namn och nummer Inrikesministeriets publikation 35/2008		ISSN 1236-2840	ISBN 978-952-491-396-6
Sidoantal 20	Språk finska	Pris	Sekretessgrad Offentlig
Distribution Inrikesministeriet		Förläggare/utgivare Inrikesministeriet	

Sisäasiainministeriölle

Käsillä olevan loppuraportin on laatinut 11.4.2006 asetettu tuhopolttojen ennaltaehkäisyn seurantaryhmä. Ryhmän tehtävänä on ollut seurata, kehittää ja tukea tuhopolttojen torjuntaa Suomessa vuonna 2002 laaditun tuhopolttojen ennaltaehkäisyohjelman 2003-2008 linjausten mukaisesti.

Seurantaryhmä toivoo, että loppuraportti herättää tarpeellista keskustelua tuhopolttojen ennaltaehkäisyn keinoista, ja että siinä esitetyt suositukset jatkotoimenpiteiksi toteutetaan mahdollisimman laajasti. Tuhopolttojen ennaltaehkäisyn tehokas toteuttaminen edellyttää viranomaisten ja muiden tahojen yhteistyön jatkamista ja syventämistä ja uusien tahojen ottamista mukaan.

Tuhopolttojen ennaltaehkäisyn seurantaryhmä jättää kunnioittaen tuhopolttojen ennaltaehkäisyohjelman loppuraportin sisäasiainministeriölle.

Helsingissä 12 päivänä tammikuuta 2009

Mikko Nygård

Tommi Reen

Merja Söderholm

Olavi Lilja

Timo Loponen

Risto Karhunen

Matti Orrainen

Tomi Timonen

Katja Ahola

Sisällys

1 Johdanto.....	8
2 Tausta ja tehtävä.....	8
3 Yhteistyöryhmien toimikaudet ja kokoonpanot	9
4 Toiminta	11
4.1 Tieto tuhopolttoilmiöstä ja tutkimukset	11
4.2 Hankkeet ja kehittämistoimet.....	11
4.3 Tiedotus- ja julkaisutoiminta sekä tilaisuudet.....	13
5 Toteutumisarvio.....	15
6 Suositukset jatkotoimenpiteiksi.....	17
7 Lopuksi	20

1 Johdanto

Sisäasiainministeriö asetti 1.9.1999 tuhopolttojen torjunnan yhteistyöryhmän kaudelle 1999-2002. Työryhmä jätti 4.9.2002 ministeriölle työryhmämietintönsä ”Tuhopolttojen ennaltaehkäisyohjelma 2003-2008”. Yhteistyöryhmän toimintaa jatkoivat kausille 2003-2005 ja 2006-2008 asetetut tuhopolttojen ennaltaehkäisyn seurantaryhmät.

Ennaltaehkäisyohjelman ja sen perusteella asetetun seurantaryhmän toimikausi päättyi 31.12.2008, minkä johdosta seurantaryhmä jättää sisäasiainministeriölle loppuraportin toiminnasta. Raportissa käsitellään ennaltaehkäisyohjelman taustaa ja asetettujen työryhmien toimintaa sekä arvioidaan toiminnan onnistumista. Lopuksi seurantaryhmä esittää eräitä ehdotuksia toimenpiteiksi, joiden pohjalta toimintaa tulisi jatkaa.

2 Tausta ja tehtävä

Taustana tuhopolttojen torjunnan yhteistyöryhmän asettamiselle oli havainto tuhopolttojen määrän lisääntymisestä 1970-luvun puolivälistä alkaen. Eräiden arvioiden mukaan tahallisesti sytytettyjen tulipalojen osuus kaikista tulipaloista oli vuonna 1998 lähes 25 %. Pääkaupunkiseudulla kolmanneksen tulipaloista arvioitiin olevan tahallaan sytytettyjä ja Oulussa jopa 40 %. Vuosina 1996-2000 tuhopoltoista aiheutui arvion mukaan kahdeksan miljoonan euron vahingot vuosittain. Suomen Vakuutusyhtiöiden Keskusliitto (nyk. Finanssialan Keskusliitto) arvioi tuhopolttovahinkojen vastaavan 10 % osuutta vuosittaisista suurpaloista. Tuhopoltot aiheuttavat myös inhimillistä kärsimystä; vuosina 2006 ja 2007 kuoli 13 henkilöä tuhopolttojen seurauksena (lähde: PRONTO).

Yhteistyöryhmän asettamiskirjeessä todettiin tavoitteena olevan tuhopolttojen määrän ja niistä aiheutuvien vahinkojen määrän vähentäminen. Työryhmämietinnössä ”Tuhopolttojen ennaltaehkäisyohjelma 2003-2008” tavoitteeksi kirjattiin tuhopolttojen määrän ja niiden aiheuttamien henkilö- ja omaisuusvahinkojen merkittävä vähentäminen. Mietinnössä esitettiin tavoitteen saavuttamiseksi seuraavat kehittämisehdotukset:

1. Valistustoiminta: valistustoiminnan tavoitteena on saada kohderyhmät ymmärtämään tuhopolttojen torjunnan yhteiskunnallinen merkitys sekä esitellä toimintamalleja ennaltaehkäisevään työhön. Keskeinen kysymys on kiinteistön omistajien ja toiminnanharjoittajien motivointi tuhopolttoja ehkäisevään työhön mm. riskeistä tiedottamalla, turvallisuusorganisaatioita kouluttamalla ja erilaisia sanktiokäytäntöjä kehittämällä.

2. Varhainen puuttuminen: lapset ja nuoret, joilla havaitaan taipumusta sytyttelyyn, tulee ohjata tukikeskusteluihin joiden suunnittelu ja toteutus tapahtuu yhteistyössä koulujen, poliisin, pelastuslaitoksen sekä sosiaali- ja terveysviranomaisten kanssa.
3. Turvallisuusviranomaisten ja joukkotiedotusvälineiden tiedotusyhteistyön kehittäminen turvallisuusasenteiden ja -käytäntöjen muokkaajana.
4. Viranomaisyhteistyö: pelastusviranomaisten tulee rakentaa, kehittää ja koordinoida yhteistyötä turvallisuusalan toimijoiden välille.
5. Tuhopolttojen ennaltaehkäisyn erityinen huomiointi lainsäädäntötyössä ja ohjeissa.
6. Tuhopolttoriskin erityinen huomiointi turvallisuussuunnittelussa.
7. Aluesuunnittelun menetelmien systemaattinen käyttö tuhopolttojen ennaltaehkäisyssä.
8. Palon jälkeisen tukitoiminnan suunnittelu.
9. Palonsyyn selvittäminen: palon syy tulee aina selvittää.
10. Tilastoinnin kehittäminen siten, että tuhopoltot ovat helposti löydettävissä eri tietokannoista.
11. Termistön ja nimikkeiden selvittäminen.
12. Seurantaryhmän perustaminen.

Mietinnön ehdotusten mukaisesti sisäasiainministeriö on asettanut vuosille 2003-2005 ja 2006-2008 tuhopolttojen ennaltaehkäisyn työryhmät. Näiden ryhmien tehtävänä on ollut ohjelman toteutumisen seuranta ja tukeminen.

3 Yhteistyöryhmien toimikaudet ja kokoonpanot

Sisäasiainministeriö asetti tuhopolttojen torjunnan yhteistyöryhmän 1.8.1999 ajaksi 1.8.1999-31.7.2002. Kahden kuukauden jatkoajan jälkeen yhteistyöryhmän toimikausi päättyi 30.9.2002. Tämän yhteistyöryhmän työskentelyyn osallistuivat:

Tekninen johtaja Hannu Olamo, sisäasiainministeriö, pelastusosasto, pj
Neuvotteleva virkamies Tiina Peltola-Lampi, sisäasiainministeriö, pelastusosasto
Paloturvallisuusinsinööri Ulla Kankaanpää, ympäristöministeriö
Rakennusturvallisuusinsinööri Jouni Vastamäki, ympäristöministeriö
Ylitarkastaja Merja Söderholm, sosiaali- ja terveysministeriö
Rikoskomisario Markku Stenberg, Helsingin poliisilaitos
Tekninen johtaja Matti Orrainen, Suomen Pelastusalan Keskusjärjestö
Vahinkovakuutusjohtaja Veli Matti Ojala, Suomen Vakuutusyhtiöiden Keskusliitto
Koulutuspäällikkö Petri Lyttinen, Suomen Palopäällystöliitto
Toiminnanjohtaja Markku Grönlund, Suomen Palopäällystöliitto
Ylikomisario Jari Liukku, sisäasiainministeriö, poliisiosasto
Valvontapäällikkö Juha-Pekka Laaksonen, Helsingin pelastuslaitos
Tarkastaja Veli-Matti Risku, sosiaali- ja terveysministeriö

Tutkija Hannu Niskanen, Turun yliopisto
Ylitarkastaja Vesa-Pekka Tervo, sisäasiainministeriö, pelastusosasto, siht.

Sisäasiainministeriön asetti 30.12.2002 tuhopolttojen ennaltaehkäisyn yhteistyöryhmän toimikaudelle 1.1.2003-31.12.2005. Yhteistyöryhmän työskentelyyn osallistuivat:

Tekninen johtaja Hannu Olamo, sisäasiainministeriö, pelastusosasto, pj
Paloturvallisuusinsinööri Ulla Kankaanpää, ympäristöministeriö
Rakennusvalvontainsinööri Jouni Vastamäki, ympäristöministeriö
Yli-insinööri Olavi Lilja, ympäristöministeriö
Ylitarkastaja Merja Söderholm, sosiaali- ja terveysministeriö
Rikoskomisario Markku Stenberg, helsingin poliisilaitos
Tekninen johtaja Matti Orrainen, suomen Pelastusalan Keskusjärjestö
Vahinkovakuutusjohtaja Veli Matti Ojala, suomen Vakuutusyhtiöiden Keskusliitto
Palotarkastaja Petri Lyttinen, Itä-Uudenmaan pelastuslaitos
Opetusneuvos Jussi Pihkala, opetusministeriö
Projektipäällikkö Hely Parkkinen, opetushallitus
Tiedottaja Marjukka Lehmusto, sisäasiainministeriö, pelastusosasto
Harjoittelija Katja Ahola, sisäasiainministeriö, pelastusosasto
Viestintäpäällikkö Liisa Joutsu, Suomen Pelastusalan Keskusjärjestö
Ylitarkastaja Mirva Kahlos, sisäasiainministeriö, pelastusosasto, siht.
Ylitarkastaja Vesa-Pekka Tervo, sisäasiainministeriö, pelastusosasto, siht.

Sisäasiainministeriö asetti 11.4.2006 tuhopolttojen ennaltaehkäisyn seurantaryhmän kaudelle 1.1.2006-31.12.2008. Seurantaryhmän työskentelyyn ovat osallistuneet:

Ylitarkastaja Vesa-Pekka Tervo, sisäasiainministeriö, pelastusosasto, pj
Ylitarkastaja Mikko Nygård, sisäasiainministeriö, pelastusosasto, pj
Ylitarkastaja Merja Söderholm, sosiaali- ja terveysministeriö
Yli-insinööri Olavi Lilja, ympäristöministeriö
Ylikomisario Seppo Sivula, sisäasiainministeriö, poliisiosasto
Ylikomisario Tommi Reen, sisäasiainministeriö, poliisiosasto
Opettaja Timo Lopenen, Pelastusopisto
Tekninen johtaja Matti Orrainen, Suomen Pelastusalan Keskusjärjestö
Varautumisapäällikkö Katja Ahola, Suomen Pelastusalan Keskusjärjestö, siht.
Koulutusapäällikkö Markku Paananen, Suomen Palopäällystöliitto
Koulutusapäällikkö Tomi Timonen, Suomen Palopäällystöliitto
Rikostorjunnan asiantuntija Risto Karhunen, Finanssialan Keskusliitto
Koulutussuunnittelija Brita Somerkoski, Varsinais-Suomen pelastuslaitos
Tutkija Päivi Mäkelä, Turun yliopisto
Intendentti Karim Peltonen, Museovirasto

4 Toiminta

4.1 Tieto tuhopolttoilmiöstä ja tutkimukset

Maaliskuussa 2002 julkaistiin Turun yliopiston oikeustieteellisen tiedekunnan tutkijoiden Ahti Laitisen ja Hannu Niskasen tutkimus ”Tuhopoltot Suomessa”. Tutkimus keskittyi vuosien 1997-1998 tuhopolttoihin, mutta tarkastelua tehtiin tilastollisesti myös pidemmällä aikavälillä. Työ oli sisäasiainministeriön pelastusosaston tilaama ja Palosuojelurahaston rahoittama, ja se toimi tärkeimpänä lähteenä tuhopolttojen ennaltaehkäisyohjelmaan 2003-2008. Tutkimus osoitti tuhopolttojen määrän ja suhteellisen osuuden lisääntyneen edeltävän 20 vuoden aikana. Tutkimuksen julkaisu herätti laajaa huomiota mediassa, ja monen tiedotusvälineen pääuutiseksi nousi tuhopolttojen huomattava määrä eräillä alueilla. Tietoisuus ongelman laajuudesta ja luonteesta muokkasi maaperää ennaltaehkäisyn tehostamiselle.

Seuraava aihetta käsittelevä tutkimus oli huhtikuussa 2008 julkaistu Päivi Mäkelän ja Ahti Laitisen ”Tahallisesti sytytetyt tulipalot Suomessa” (TY/oikeustieteellinen tiedekunta), joka toimi aiemman työn seuranta- ja vertailututkimuksena. Myös tämän tutkimuksen tilasi sisäasiainministeriön pelastusosasto, ja sen rahoitti osin Palosuojelurahasto. Tutkimuksessa käytiin läpi tilastoaineisto vuosilta 1999-2006, ja yksityiskohtaisemman tarkastelun kohteena olivat palot vuodelta 2005. Tutkimuksessa tarkasteltiin läheisemmin myös Turussa em. vuosina tahallisten tulipalojen sytyttämisestä epäiltyjen taustaa sekä kulttuurihistoriallisesti arvokkaisiin rakennuksiin - eritoten hengellisten yhteisöjen omistamiin kohteisiin - koko maassa kohdistuneita tuhopolttoja. Kyseiset työt lienevät ensimmäiset Suomessa tehdyt akateemiset tutkimukset aiheesta.

Seurantaryhmän toimeksiannosta Jaakko Hämeenniemi teki Savonia-ammattikorkeakoulussa vuonna 2007 opinnäytetyön aiheesta ”Tuhopolttojen alueellinen jakautuminen Suomessa”.

Tuhopolttojen torjuntaohjelman 2003-2008 laadinta aloitettiin työseminaarissa 18.-20.11.2001. Keväällä 2002 ohjelmaa käsiteltiin asiantuntijaseminaarissa, jonka palautteen pohjalta ohjelmaa muokattiin edelleen. Ohjelma julkaistiin tiedotustilaisuudessa Tampereen turvallisuusmessuilla 4.9.2002, jonne oli kutsuttu myös tiedotusvälineiden edustajat.

4.2 Hankkeet ja kehittämistoimet

Paikallisen yhteistyön osalta Espoossa toteutettiin vuosina 2000-2002 kaupungin turvallisuusstrategiaan liittyvä tuhopolttojen ennaltaehkäisyprojekti, joka keskittyi roska-astoiden tulipaloihin. Keski-Uudellamaalla toteutettiin poliisin ja pelastuslaitoksen palonsyöntutkinnan yhteistyötä. Paikallisten hankkeiden arviointia ja

niiden tuloksista tiedottamista pidettiin oikeana roolina työryhmälle, ja paikallisista toimintamalleista tiedotettiin eri yhteyksissä.

Tuhopolttajien torjunnan yhteistyöryhmä esitti mietinnössään vuonna 2002 seurantaryhmän asettamista, jonka tehtävänä on ennaltaehkäisytyön arviointimenetelmien laatiminen, tavoitteiden toteutumisen seuraaminen, valistustyön suunnittelu ja toteutus sekä torjuntatyötä tukevan tietopankin perustaminen. Lisäksi ryhmän tulisi seurata tuhopolttojen kansainvälistä tilannetta sekä tutkimusta ja laatia vuosittainen raportti tuhopoltoista sekä ennaltaehkäisyyn onnistumisesta Suomessa. Seurantaryhmä päätti vuonna 2006 aloittaa tuhopolttojen lehdistöseurannan, mikäli hankkeeseen saadaan rahoitus. Palosuojelurahasto ei kuitenkaan myöntänyt avustusta, jolloin seurantahanke raukesi toistaiseksi.

Tuhopolttajien torjunnan työryhmät ovat osallistuneet aktiivisesti palontutkinnan kehittämiseen. Pelastuslain (468/2003) 87 § mukaan alueen pelastusviranomaisen on arvioitava ja tarvittaessa myös selvittävä tulipalon syy. Jos on aihetta epäillä, että tulipalo tai muu onnettomuus on aiheutettu tahallisesti tai tuottamuksellisesti, pelastusviranomaisen on ilmoitettava asiasta poliisille. Pelastusviranomaisen suorittamassa palontutkinnassa korostuvat palon syttymissyyn, kehittymisen, rakenteellisen paloturvallisuuden ja palokunnan toiminnan selvittämiseen liittyvät kysymykset, sittemmin myös palokuolemien vähentämiseen liittyvät toimenpiteet. Poliisi puolestaan suorittaa palonsyyn tutkimusta, joka on joko poliisitutkimusta, ellei tilanteessa ole nimenomaista rikosepäilyä, tai esitutkimusta, jos tulipalon tai onnettomuuden epäillä olevan tahallisesti tai tuottamuksellisesti aiheutettu. Ongelmallista on, että lainsäädännössä palonsyyn tutkimusta ei ole kuitenkaan osoitettu nimenomaan poliisin tehtäväksi.

Ennaltaehkäisyohjelmassa huomioitiin palontutkimusta ja todettiin, että palon syy tulisi aina selvittää. Pelastusviranomaisten tulisi kyetä tunnistamaan mahdollisen tuhopolttojen piirteet. Lisäksi tulisi arvioida, ovatko rutiinit tiedon kirjaamisen suhteen riittävän yksityiskohtaiset, ja pelastusviranomaisten sekä poliisin välille olisi luotava palautekäytäntö. Vuosina 2003-2004 työryhmä kartoitti palontutkinnan koulutuksen puutteita ja päätti aloittaa palonsyyn tutkimuksen koulutusjärjestelmän suunnittelun. Jäsenet osallistuivat kiinteästi myös vuosina 2005-2006 toteutettuun palontutkinnan kokeiluhankkeeseen, jossa tutkimuksen ohjeistusta kehitettiin, hankittiin välineistöä alueille ja järjestettiin alueiden palontutkinnan vastaaville säännöllistä koulutusta.

Ennaltaehkäisyohjelman ehdotuksista varhainen puuttuminen on yksi parhaiten toteutuneista. Varhaisen puuttumisen menetelmillä tarkoitetaan mahdollisimman aikaisessa vaiheessa tapahtuvaa puuttumista nuorilla havaittuihin taipumuksiin tulella leikkimiseen tai tulella kokeiluihin. Työryhmän tavoite oli käynnistää vuoden 2003 aikana aiheesta Brita Somerkosken tekemänä haastattelututkimus, joka kuitenkin viivästyi rahoituksen puuttumisen vuoksi. Sisäasiainministeriö ja Suomen Vakuutusyhtiöiden Keskusliitto rahoittivat esitutkimuksen, minkä jälkeen varsinainen

tutkimus käynnistyi vuonna 2004 Palosuojelurahaston tuella. Vuoden 2007 lopulla valmistui Brita Somerkosken väitöskirja ”Lasten luvaton tuli – perusasteen oppilaat sytyttelijöinä”, joka tarkastettiin tammikuussa 2008 Turun yliopiston kasvatustieteellisessä tiedekunnassa.

Tutkimuksen tavoitteena oli selvittää, miten yleistä lasten tulella leikkiminen on, sekä luoda uusia toimintamalleja ennaltaehkäisyyn ja interventioon. Viranomaistoimintaa käsittelevän osan puitteissa selvitettiin, miten nykyinen järjestelmä käsittelee tulella leikkineitä lapsia ja nuoria sekä miten tehokas järjestelmä on. Kohderyhminä olivat alueelliset poliisin ja pelastustoimen viranomaiset, sosiaali- ja terveysviranomaiset sekä kouluviranomaiset. Hankkeen loppuraportti julkaistiin vuonna 2006. Tämän työn pohjalta Brita Somerkoski aloitti alueellisen Tulipysäkki-kokeiluhankkeen, jossa pyrittiin puuttumaan lasten ja nuorten tulella leikkimiseen viranomaisten yhteistyönä. Varsinais-Suomen pelastuslaitos pilotoi Tulipysäkki-toimintaa alueellaan varhaisen puuttumisen menetelmin ja moniviranomaistoimintana. Alueelle perustettiin Tulipysäkki-työryhmä, johon kuuluu pelastus-, poliisi-, terveys- ja sosiaaliviranomainen. Kokeilu laajennetaan koko maan kattavaksi toiminnaksi vuosien 2008 ja 2009 aikana.

4.3 Tiedotus- ja julkaisutoiminta sekä tilaisuudet

Ennaltaehkäisyohjelman 12 ehdotuksesta tiedotukseen liittyvät ainakin valistustoiminnan tehostaminen, turvallisuusviranomaisten ja tiedotusvälineiden yhteistyö sekä tuhopolttojen ennaltaehkäisyn huomiointi ohjeissa. Näiltä osin on saavutettu varsin hyviä tuloksia mm. erilaisten julkaisujen ja ohjeiden muodossa.

Seurantaryhmä totesi yhteistyön tiedotusvälineiden kanssa olevan merkittävässä asemassa, sillä valistuksellisella tiedottamisella voidaan muokata paikallisia turvallisuusasenteita merkittävästi. Elokuussa 2005 Suomen Pelastusalan Keskusjärjestö (myöhemmin SPEK) järjesti joukolle suurimpien tiedotusvälineiden toimittajia ”tuhopolttosafarin” Padasjoella. Työryhmä on toimittanut tiedotusvälineille ja erityisille kohderyhmille useita tiedotteita tuhopolttojen ennaltaehkäisystä.

Vuonna 2005 valmistui Palosuojelurahaston tuella sisäasiainministeriön, Vakuutusyhtiöiden Keskusliiton ja SPEK:n yhteistyönä tuottama Tuhopoltto-DVD, joka esitteli yksinkertaisia keinoja suojautua tuhopoltoilta. DVD jaettiin ilmaiseksi kaikille pelastuslaitoksille sekä pelastusalan neuvottelupäiville osallistuneille. SPEK ja Museovirasto laativat vuonna 2007 julkaistun kirkkojen paloturvallisuusohjeen. Seurantaryhmä laati myös luonnoksen ohjeeksi tuhopolttojen ehkäisemiseksi palotarkastusten yhteydessä huomioitavista asioista.

Suomen Pelastusalan Keskusjärjestö (myöhemmin SPEK) julkaisi keväällä 2002 oppaan jäteastioiden suojaamisesta. Oppaan liitteenä oli Suomen Vakuutusyhtiöiden Keskusliiton suojeleohje. Mikäli astioiden suojauksesta ei ole asianmukaisesti

huolehdittu, vakuutusyhtiöllä on mahdollisuus evätä vahinkojen korvaaminen tai alentaa korvausta. Vuonna 2003 aloittanut seurantaryhmä nimesi valistusta kehittävän pientyöryhmän, joka selvitti mitä valistusmateriaalia vakuutusyhtiöllä on olemassa tuhopolttojen torjuntaan. Pienryhmä ehdotti materiaalin päivittämistä uusilla tutkimustiedoilla. Seurantaryhmä teki päivitysehdotuksen RT-kortteihin, jotka koskevat kiinteistön jätehuoltoa ja jätealueiden aluekeräyspaikkoja. Lisäksi työryhmä vaikutti voimakkaasti siihen, että rakentamismääräyskokoelman osan E1 uudistamisen yhteydessä vuonna 2002 määräykseen lisättiin kohta syttymisen estämisestä.

SPEK:n esityksestä palontorjuntajärjestöjen kansainvälinen järjestö CFPA Europe hyväksyi vuonna 2005 suosituksen asuinrakennuksen ja jäteastian välisestä suojaetäisyydestä (CFPA Guideline 7:2005).

Työryhmät ovat järjestäneet seuraavat seminaarit (pl. työseminaarit):

18.9.2000	Tuhopoltot hallintaan -seminaari
20.-21.4.2002	Tuhopolttojen torjunta-asiantuntijaseminaari, Kirkkonummi
18.-19.5.2004	Palontutkinnan kehittämisseminaari, Pelastusopisto
26.-27.5.2004	1. alueellinen palontutkinnan kehittämisseminaari, Oulu
10.-11.6.2004	Tuhopolttojen ennaltaehkäisyseminaari pelastuslaitoksille, Porvoo
1.9.2004	Turvallisuusmessuseminaari, Tampere
6.-7.10.2004	2. alueellinen palontutkinnan kehittämisseminaari, Tampere
2.-3.6.2005	Palontutkinnan kehittämisseminaari, Pelastusopisto
10.10.2005	3. alueellinen palontutkinnan kehittämisseminaari, Turku
8.6.2006	Palontutkinnan kehittämisseminaari, Pelastusopisto
6.-7.7.2007	Onnettomuustutkintaseminaari, Pelastusopisto
15.11.2007	Palonsyöntutkinta -seminaari, Turku
27.11.2007	Tulipysäkki-hankeseminaari, Raisio 2008
6.2.2008	Palonsyöntutkinta -seminaari, Tampere
28.10.2008	Palonsyöntutkinta -seminaari, Turku
20.11.2008	Palonsyöntutkinta -seminaari, Seinäjoki

Työryhmien toimintaan osallistuneet henkilöt ovat esiintyneet seuraavissa tilaisuuksissa:

8.12.2000	CNPP:n tuhopolttosymposiumi, Pariisi	Tiina Peltola-Lampi
21.-22.8.2001	Palotutkimuksen päivät	Ahti Laitinen
25.9.2002	Skydd-laivaseminaari, Helsinki	Vesa-Pekka Tervo
7.11.2002	Palotarkastajien opintopäivät, Lahti	Vesa-Pekka Tervo
3.3.2005	SPPL ry:n opintopäivät, Oulu	Brita Somerkoski
4.3.2005	SPPL ry:n opintopäivät, Oulu	Veli Matti Ojala
28.8.2007	Palontutkimuksen päivät, Espoo	Tommi Reen

Joulukuussa 2005 seurantaryhmä jätti sosiaali- ja terveysministeriölle aloitteen tulitikkujen myynnin rajoittamisesta alle 15-vuotiaille. Aloite ei tällä kertaa johtanut lainsäädännön muuttamiseen.

5 Toteutumisarvio

Tuhopolttojen ennaltaehkäisyohjelma laadittiin tilanteessa, jossa tuhopolto-ongelman olemassaolo oli laajasti tunnustettu. Pelastusallalla vallitsi yksimielisyys siitä, että usean eri viranomaisen ja järjestön yhteistyötä tarvittiin sen ratkaisemiseksi. Tahallisesti sytytettyjen palojen osuudeksi kaikista tulipaloista vuonna 1999 arvioitiin 15,3 % (Mäkelä ja Laitinen 2008).

Tilastojen perusteella voidaan todeta, että tuhopolttojen määrä ei kymmenen vuoden aikana ole laskenut, vaan jopa päinvastoin. Vuonna 2005 tuhopolttoja arvioitiin olevan kaikista tulipaloista jo 18,9 %. Tietojen vertailtavuutta kymmentä vuotta aiempaan aineistoon vaikeuttaa mm. se, että PRONTO tietokantana on rakenteeltaan erilainen kuin aiempaa tutkimusta tehtäessä. Tietojen täyttämiseen ei myöskään valitettavan usein panosteta riittävästi, jolloin PRONTO:n selosteista tulee epätarkkoja. Mäkelä ja Laitinen viittaavat tutkimuksessaan eräisiin muihin tekijöihin, joilla voi olla vaikutusta selosteiden täytön puutteellisuuteen: mm. käyttäjän oleminen toisen käden informaation varassa, selosteiden täyttäminen kiireessä, tahallisuuden ilmeneminen vasta tapausten esiintyessä sarjoissa ja yleinen asennoituminen selosteiden täyttämiseen.

Mäkelä ja Laitinen esittävät tutkimuksessaan kolme mahdollista syytä tuhopolttojen määrän valitettavaan kehitykseen. Ensimmäinen syy on viranomaisten raportoinnin parantuminen, varsinkin PRONTO:n osalta. Toinen tekijä on ilmoitusalttiuden kasvu, johtuen etenkin matkapuhelinten yleistymisestä mutta myös vaikeammin mitattavista asioista, kuten ns. uusavuttomuuden kasvusta. Kolmantena syynä tutkijat pitävät yhteiskuntapoliittisia ratkaisuja, kasvanutta alkoholin ja muiden päihteiden käyttöä sekä mielenterveyshoidon ongelmia.

Tutkijat esittävät tutkimuksensa lopussa muutamia johtopäätöksiä ja toimenpideehdotuksia kerätyn aineiston ja siitä tehdyn analyysin perusteella. Ehdotukset ansaitsevat tulla siteeratuksi tässä yhteydessä:

1. Jäteastioiden sijoitteluun tulisi kiinnittää huomiota, sillä niihin sisältyviä riskejä ei edelleenkään oteta riittävän vakavasti
2. Käsityksen laventaminen potentiaalisista kohteista
3. Selosteiden huolellisen täyttämisen korostaminen, etenkin PRONTO:n mutta myös poliisin tietojärjestelmän osalta
4. Viranomaisten välisen yhteistyön kehittäminen tuhopolttojen torjunnassa ja palontutkinnassa, sekä palontutkintaan liittyvän lainsäädännön päivittäminen

Seurantaryhmän mielestä usean viranomaisen ja järjestön yhteistyönä toteutettu toiminta tuhopolttojen ennaltaehkäisemiseksi on sinänsä ollut arvokasta. Turvallisuusalan keskeiset tahot on saatu tunnistamaan ongelman laajuus ja toimimaan yhdessä sen ratkaisemiseksi. Toimijoiden yhteistyö on tiivistynyt ja ideoiden sekä kokemusten vaihdon kautta on toimintaa saatu kehitettyä.

Seurantaryhmän arvion mukaan ei voida osoittaa mitään yksittäistä syytä siihen, että tuhopolttojen määrä ei ole laskenut toivotulla tavalla. Eräänä syynä lienee aiemmin mainittu pelastusviranomaisten palonsyyn arvioinnin ja raportoinnin tehostuminen. Syy-seuraussuhdetta on kuitenkin vaikea osoittaa, sillä tulipalojen syttymissyyn parempi tunnistaminen voi yhtä hyvin vähentää tuhopolttojen suhteellista osuutta kaikista paloista kuin lisätä sitä. Palonsyyn selvittämisen merkitys korostuu viranomaisten ja myös vakuutusalan vahingontorjuntatyössä, ei ainoastaan tahallisesti sytytettyjen palojen torjunnassa.

Vuoden 2002 ennaltaehkäisyohjelman 12 kehittämisehdotuksesta voidaan nostaa vielä esille kolme, jotka eivät ole joko toteutuneet lainkaan tai toteutuneet vain osittain. Palon jälkeisen tukitoiminnan suunnittelu oli tarkoitus käynnistää vuonna 2003, mutta se jouduttiin siirtämään seuraavalle vuodelle ja hautautui tämän jälkeen. Termistö ja nimikkeet liittyvät rikoslain (39/1889) määrittelyihin koskien tuhotyötä ja törkeää tuhotyötä. Tavoitteena oli erotella tulella tehdyt rikokset omaksi rikosluokakseen, jotta ne voitaisiin erottaa muista tuhotöistä ja vahingonteoista. Nimikkeiden muuttaminen edellyttäisi rikoslain 34 luvun muuttamista. Tuhopolttojen tilastointia on kehitetty jonkin verran, mutta tavoite ei ole toteutunut toivotusti. Asia on ollut esillä ja järjestelmien kehittämisestä on laadittu ehdotuksiakin, mutta niitä ei ole saatu vietyä käytännön tasolle asti.

Yksi merkittävä seuraus työryhmien toiminnasta on palontutkinnan tehostuminen ja systematisoituminen. Vuoden 1999 pelastustoimilain (561/1999) mukaan kunnan pelastusviranomaisen oli arvioitava tulipalon syttymissy. Jos oli aihetta epäillä tulipalon tai muun onnettomuuden olleen tahallisesti tai tuottamuksellisesti aiheutettu, asiasta tuli ilmoittaa poliisille. Sisäasiainministeriön määräyksestä palon selvittämiseksi voitiin suorittaa erityinen tutkimus. Tällaisia tutkimuksia tehtiin lain voimassa ollessa vain muutamia. Vuoden 2004 alusta voimaan tulleen pelastuslain mukaan alueen pelastusviranomaisen on arvioitava ja tarvittaessa myös selvitettävä tulipalon syy. Pelastustoimen alueiden palontutkinnasta vastaavien henkilöiden verkoston luominen ja koulutuksen sekä ohjeistuksen kehittäminen on tapahtunut suurelta osin seurantaryhmän aloitteesta ja tähän kuuluneiden henkilöiden toimesta. Viranomaisyhteistyö on tiivistynyt ja pelastusviranomaiset ja poliisi tekevät yhteistyötä myös vakuutusalan kanssa palonsyyn tutkinnassa ja pelastusviranomaisen suorittamassa palontutkinnassa.

6 Suositukset jatkotoimenpiteiksi

Seurantaryhmä pitää erittäin tärkeänä, että aloitettua toimintaa jatketaan ja sen resursseja vahvistetaan. Toiminnan nimeäminen tuhopolttojen ennaltaehkäisyksi ei kuitenkaan anna välttämättä oikeaa kuvaa siitä kentästä, jolla työryhmät ovat toimineet. Vaikka syttymissyyltään epäselväksi jäänyt tulipalo usein helposti nimetään tuhopoltoksi varsinkin tiedotusvälineissä, kysymys on pääasiassa tulipaloista, jotka on joko todettu tahallisesti sytytettyiksi tai joiden syttymissyy on jäänyt tuntemattomaksi. Viimeksi mainituista huomattava osa on todennäköisesti tuhopolttoja, joita ei kuitenkaan ole luotettavasti kyetty osoittamaan sellaisiksi. Tuhopolttojen ennaltaehkäisyyn varsin kiinteästi liittyy palontutkinta ja sen kehittäminen. Pelastuslain mukaan pelastusviranomaisen on arvioitava ja tarvittaessa selvitettävä palon syttymissyy. Palontutkinta on kehittynyt varsin rinta rinnan tuhopolttojen ehkäisyn kanssa, syyn ollessa varsin ilmeinen. Epäselvien tulipalojen tutkiminen on usein paljastanut palon tahallaan sytytettyksi, ja tutkinnasta on saatu arvokasta tietoa tuhopolttojen torjuntaan. Yhteistyöryhmät ovat olleet aktiivisesti kehittämässä palontutkintaa ja niiden jäsenet ovat osallistuneet alan koulutukseen. Pelastusopisto on aloittanut vuonna 2007 palontutkinnan kokeiluhankkeen, joka päättyy vuoden 2008 lopussa.

Seurantaryhmä esittää sisäasiainministeriölle, että tuhopolttojen ennaltaehkäisytyötä jatketaan edelleen, ja että ministeriö nimittää mahdollisimman nopeasti uuden työryhmän hoitamaan tehtävää. Seurantaryhmä esittää jatkotyön pohjaksi seuraavat toimenpidesuositukset:

1. Työryhmän tehtävän muuttaminen tahallisten ja epäselvien tulipalojen ennaltaehkäisyksi ja selvittämiseksi sekä toiminnan liittäminen palontutkintaan

Kuten edellä on todettu, tuhopoltto käsitteenä ei kuvaa ongelmakentän laajuutta riittävän hyvin. Siksi jatkossa asetettavan yhteistyöryhmän tehtävän tulisi olla nykyistä laajempi käsittäen tahallisesti sytytettyt ja epäselvät tulipalot, joiden osuus on edelleen varsin huomattava. Toiminta tulisi myös liittää kiinteästi palontutkintaan siten, että yhteistyöryhmän toimeksiantoon sisältyisivät molemmat tehtävät. Toiminnan päämääränä tulee olla tulipalojen ja onnettomuuksien ehkäisy pelastuslain linjauksen mukaisesti. Vakuutusalan vahingontorjuntatyössä keräämiä tietoja ja kokemuksia tulee hyödyntää työryhmän työssä.

2. Kansallisen keskuksen perustaminen tahallisten tulipalojen ennaltaehkäisyn ja palontutkinnan edistämiseksi

Tahallisten tulipalojen ennaltaehkäisyn tehostamista varten tulisi perustaa kansallinen keskus, jonka tehtäviin kuuluisivat tilastollisen tiedon kerääminen ja analysointi koskien tahallisia tulipaloja, tilannekuvan ylläpito mainittuja paloja koskien, materiaalin

tuottaminen, koulutuksen järjestäminen, asiasta tiedottaminen, verkostojen luominen alan toimijoista, paikallisen tason toiminnan tukeminen, varhaisen puuttumisen menetelmien toimeenpanon jatkaminen ja aloitteiden tekeminen tahallisten tulipalojen ehkäisemiseksi ja palontutkinnan kehittämiseksi. Keskus voitaisiin perustaa esim. Pelastusopiston yhteyteen aluksi kokeiluluonteisesti kolmen vuoden ajaksi, ja se tukisi osaltaan pelastustoimen tutkimusohjelman toimeenpanoa.

Vastaavanlainen keskus on Isossa-Britanniassa toimiva *Arson Prevention Bureau*, joka on perustettu vuonna 1991 ja jonka henkilöstöön kuuluu tällä hetkellä neljä henkeä. APB:n tehtävät on määritelty samankaltaisesti kuin esitetyn keskuksen.

3. Palontutkintaa ja palonsyöntutkintaa koskevien toimivaltasäännösten selkiyttäminen pelastuslain ja poliisilakien uudistuksen yhteydessä

Pelastuslain uudistamisen yhteydessä vuosina 2008-2010 tulee selkiyttää säännökset koskien pelastusviranomaisen suorittamaa palontutkintaa. Palontutkinta tulee määritellä pelastusviranomaisen tehtäväksi siten, että siinä varmistetaan yhteistyö poliisin kanssa. Nykyisen lain mukaan pelastusviranomainen voi harkita tutkitaanko palonsyö vai ei. Palonsyön arviointi on tehtävä aina, mutta se perustuu esimerkiksi sammutus- ja pelastustyössä tai muuten saatuihin tietoihin, ei jälkikäteen tehtävään perusteellisempaan selvitykseen. Harkinta on johtanut siihen, että vain rajallinen määrä paloja on tutkittu. Samaan aikaan myös poliisin suorittaman palonsyöntutkinnan määrä on lievästi laskenut. Vakuutusala on todennut, että suuri määrä merkittävienkin palojen syistä jää tutkimatta. Vuosittaisesta noin 180 milj. euron välittömistä palovahingoista 80-85 % aiheutuu 150-200 tulipalosta, joista osa jää kokonaan tutkimatta.

Pelastus- ja poliisilakien uudistamisessa työnjako pelastusviranomaisen ja poliisin välillä tulee tarkistaa siten, että tutkintaa tehdään kattavasti. Tapaukset, joissa on syytä epäillä rikosta, tutkii poliisi. Näissä poliisin tulee tehdä tiivistä yhteistyötä pelastusviranomaisen ja tarvittaessa myös vakuutusalan kanssa. Säädösten uudistamisen yhteydessä on ratkaistava, mikä taho tutkii niiden palojen syyt, joissa rikosepäilyä ei voida sulkea pois ja palonsyö on epäselvä.

Pelastusviranomaisen palontutkinnan päämääränä on selvittää tulipalon syttymiseen ja leviämiseen johtaneet syyt onnettomuuksien ehkäisyn tehostamiseksi. Tätä tavoitetta silmälläpitäen sekä alueellisten palontutkijoiden ammattitaidon ylläpitämiseksi ja kehittämiseksi tutkittavien tapausten määrän on oltava riittävän suuri. Pelastuslain valmistelussa tulee määritellä tutkintakynnys, jonka ylittyessä palontutkinta suoritetaan.

4. Pelastustoimen, poliisin ja muiden toimijoiden paikallisen yhteistyön tehostaminen

Tahallisesti sytytettyjen tulipalojen ennaltaehkäisyssä paikallisella tasolla eri toimijat keskittyvät usein vain omiin toimenpiteisiinsä, jolloin voimavarat eivät välttämättä tule

käytetyksi parhaalla mahdollisella tavalla hyödyksi. Seurantaryhmä voi osaltaan toimia paikallisen yhteistyön parantamiseksi pelastustoimen, poliisin ja muiden viranomaisten (esim. koulut, sosiaalitoimi) kesken. Myös palontutkintaan liittyvää pelastustoimen ja poliisin yhteistyötä tulisi kehittää. Eräänä ongelmana palontutkinnan osalta on todettu se, että pelastusviranomaisen havainnot eivät aina päädy poliisin tietoon, eikä poliisi siten pysty hyödyntämään niitä omassa tutkinnassaan. Palaute poliisin tekemästä tutkinnasta ei myöskään riittävässä määrin tule tietoon pelastusviranomaisille. Tilanteen muuttaminen tehostaisi tahallisten tulipalojen ennaltaehkäisyä ja paloturvallisuuden parantamista. Työryhmä voi laatia parhaita käytänteitä tahallisesti sytytettyjen palojen ennaltaehkäisystä paikallisen turvallisuussuunnittelun tueksi. Lisäksi työryhmä voi osallistua elinkeinoelämän ja viranomaisten yritysturvallisuusstrategian täytäntöönpanoon.

5. Tietojärjestelmien ja raportoinnin kehittäminen

Poliisiasian tietojärjestelmään (PATJA) kirjatuista tiedoista ei nykyisin ole mahdollista saada selville tulella tehtyjen rikosten määrää riittäväällä tarkkuudella. Tietojen vertaaminen PRONTO:n vastaaviin ei tästä syystä myöskään ole mahdollista, sillä järjestelmät eivät ”keskustele” keskenään. PATJA:n tietosisältö saataneen tarkentumaan, kun järjestelmän tekotapa- ja tekopaikkaluokittelut uudistetaan suunnitelman mukaan vuonna 2009. Myös järjestelmien tietojen (tietorakenteiden) yhteensopivuutta voitaisiin koettaa parantaa. Lisäksi pelastusviranomaisille tulisi edelleen järjestää koulutusta PRONTO:n selosteiden täyttämiseksi entistä huolellisemmin.

6. Tahallisten tulipalojen ennaltaehkäisyyn ja palontutkintaan kohdistuvan koulutuksen tarjontaan ja koulutusmateriaaliin vaikuttaminen

Aiheesta tulisi tarjota jatkossakin ajantasaista ja korkeatasoista koulutusta, ja alueellisille palonsyöntutkinnan ryhmille on järjestettävä säännöllisiä tapaamisia (2 krt/v) kokemusten vaihtamiseksi ja uusien tutkintamenetelmien opettamiseksi. Koulutusta voidaan järjestää myös kohdistetusti tiettyyn aiheeseen liittyen, esim. pelastusviranomaisille koskien oikeuslaitoksen toimintaa tuhopolttotapauksissa. Täsmäkoulutusta voisi olla myös esim. syyttäjäviranomaisten kouluttaminen paloihin liittyvistä riskeistä; riskien arvioinnin kehittämistä korostaa myös rikoslain kokonaisuudistukseen liittyvä kriminaalipoliittinen tavoite siirtyä seurausvastuurikoksista vaarantamisrikoksiin. Pelastusviranomaisille ja poliisille tulee tuottaa paitsi koulutuksiin liittyvää materiaalia, myös muuta tarpeelliseksi katsottua aineistoa. Seurantaryhmä toimii aloitteen tekijänä koulutustilaisuuksien osalta ja materiaalin tuottamiseksi kulloinkin ajankohtaisiin teemoihin.

7. Viestinnän lisääminen

Seurantaryhmä laatii viestintäsuunnitelman siitä, miten tahallisten tulipalojen aiheuttamista riskeistä ja niiden ennaltaehkäisystä kerrotaan julkisuuteen. Tiedottamisen tulee olla sisällöltään valistuksellista ja se kohdistetaan vuoden sellaisiin aikoihin, jolloin tuhopolttoriski on kokemusten perusteella huomattava (esim. uusivuosi, koulujen päättymisen). Tiedotussuunnitelmaan sisällytetään käytettävät tiedotuskanavat ja kohderyhmät. Suunnitelmassa huomioidaan erityisesti verkkotiedottamisen uudet kanavat ja lehdistötiedotteet.

7 Lopuksi

Valtioneuvosto on kirjannut keskeiset turvallisuuteen liittyvät näkökohdat sisäisen turvallisuuden ohjelmaan, jonka tavoitteet on asetettu vuodelle 2015. Ohjelmassa todetaan, että jokaisen tulisi voida nauttia turvallisesta yhteiskunnasta ilman rikollisuudesta, häiriöistä tai onnettomuuksista johtuvaa pelkoa tai turvattomuutta. Ohjelman mukaan turvallisuutta edistävät turvallinen koti-, asuin- ja työympäristö sekä avun saanti silloin, kun sitä tarvitaan ja varmuus siitä, että rikoksiin syyllistyneet joutuvat edesvastuuseen teoistaan. Osa sisäistä turvallisuutta on myös varautuminen suuronnettomuuksiin ja normaaliolojen häiriötilanteisiin. Tuhopolttojen ennaltaehkäisyohjelman toimenpiteiden voidaan katsoa tukevan ja edistävän myös sisäisen turvallisuuden ohjelman päämääriä, varsinkin koti- ja työympäristön turvallisuutta.